

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania M. Ż.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle
o zasiłek chorobowy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 12
grudnia 2023 r.,
na skutek skargi organu rentowego o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie
z dnia 18 maja 2020 r., sygn. akt IV Ua 44/19,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krośnie, wyrokiem z 18 maja 2020 r., oddalił apelację wniesioną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Jaśle od wyroku Sądu Rejonowego w Krośnie z 30 października 2019 r., zmieniającego zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Jaśle z 30 sierpnia 2019 r. i przyznającego wnioskodawczyni M. Ż. prawo do zasiłku chorobowego za okres od 20 listopada 2018 r. do 26 stycznia 2019 r.

Organ rentowy wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem powyższego wyroku, zaskarżając w całości prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Krośnie z 18 maja 2020 r. oraz prawomocne postanowienie Sądu Okręgowego w Krośnie z 11 września 2020 r. oddalające zażalenie organu rentowego na postanowienie zawarte w pkt II wyroku z 18 maja 2020 r. (tj. w postanowienie w przedmiocie kosztów postępowania).

Skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania procesowego, tj. art. 367 § 3, art. 378 § 2 i art. 379 pkt 4 oraz art. 505¹ § 2 pkt 4 w związku z art. 505¹⁰ §1 k.p.c. i w związku z art. 9 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz.1469 ze zm.). Natomiast zaskarżonemu postanowieniu z 11 września 2020 r. zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.: art.378 § 1 w związku z art. 367 § 3, art. 379 pkt 4, art. 394² § 2, art. 395 § 2 k.p.c.

Organ rentowy wniósł o: (-) stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie z 18 maja 2020 r., albowiem orzeczenie wydane zostało w składzie sprzecznym z art. 367 § 3 k.p.c., co oznacza, że wyrok zapadł w postępowaniu dotkniętym nieważnością; (-) stwierdzenie niezgodności z prawem postanowienia Sądu Okręgowego w Krośnie z 11 września 2020 r. oddalającego zażalenie organu rentowego na postanowienie Sądu Okręgowego w Krośnie zawarte w pkt II wyroku z 18 maja 2020 r., wydane w składzie sprzecznym z art. 367 § 3 k.p.c., co oznacza, że postanowienie zawarte w wyroku, podobnie jak i sam wyrok, zapadło w postępowaniu dotkniętym nieważnością.

Ponadto skarżący wniósł o zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Szkoda poniesiona przez stronę skarżącą miałaby wynosić 3.328,24 zł brutto i stanowi sumę kwoty zasiłku chorobowego wypłaconego wnioskodawczyni za okres od 20 listopada 2018 r. do 26 stycznia 2019 r. (3.208,24 zł) i kwoty kosztów zastępstwa procesowego zasądzonej w postępowaniu apelacyjnym (120 zł).

Z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia niższą niż 10.000 zł, skarga kasacyjna w sprawie rozstrzygniętej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Krośnie nie przysługiwała. Nie zachodziły również podstawy do wniesienia skargi o wznowienie postępowania zarówno z przyczyn nieważności (art. 401 k.p.c.), jak i z przyczyn restytucyjnych (art. 401¹, art. 403 k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga podlega odrzuceniu.

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od orzeczenia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego orzeczenia w drodze przysługujących środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Skarga jest środkiem prawnym, który - w razie jej uwzględnienia - może stanowić podstawę wystąpienia z powództwem przeciwko Skarbowi Państwa o naprawienie szkody wyrządzonej orzeczeniem (art. 417¹ § 2 k.c.). Jej trafność nie prowadzi do zmiany (uchylenia) prawomocnego orzeczenia, lecz jedynie do stwierdzenia jego niezgodności z prawem (art. 424¹¹ § 2 k.p.c.), umożliwiając stronie wystąpienie przeciwko Skarbowi Państwa z żądaniem naprawienia szkody.

Sąd Najwyższy w dotychczasowym orzecznictwie wielokrotnie wypowiadał się na temat przesłanek uwzględnienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, podkreślając nadzwyczajny charakter tego środka. W wyroku z dnia 13 grudnia 2005 r., (II BP 3/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 323) stwierdził, że niezgodne z prawem w rozumieniu art. 424⁴ k.p.c. jest orzeczenie krzywdzące stronę przez rozstrzygnięcie sprzeczne z jednoznacznie rozumianym przepisem prawa, regulującym określone uprawnienie lub obowiązek. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2006 r., (II BP 6/05, OSNP 2007 nr 3-4, poz. 42) przyjęto, że skarga może być uwzględniona tylko wówczas, gdy naruszenie prawa ma charakter kwalifikowany i elementarny. Z tego względu skarga nie może być traktowana jako środek prowadzący do dochodzenia roszczeń odszkodowawczych w odniesieniu do każdego wadliwego wyroku sądu.

Niezgodność orzeczenia z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c. może wynikać tylko z oczywistych błędów sądu, spowodowanych rażącym naruszeniem zasad wykładni lub stosowania prawa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007 nr 1, poz. 17). Dlatego skargę uzasadnia tylko dokonanie przez sąd wykładni prawa sprzecznej z treścią przepisu, nieuwzględniającej innych regulacji prawnych, naruszającej zasady utrwalone w orzecznictwie, a nadto bez ustosunkowania się do prawnej argumentacji strony (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2006 r., III BP 2/06, OSNP 2007 nr 9-10, poz. 127). Za niezgodne z prawem mogą więc być uznane orzeczenia sądowe

zawierające rozstrzygnięcia wyraźnie sprzeczne z przepisami prawa, których interpretacja, zastosowanie lub niezastosowanie nie powinny sprawiać istotnych trudności na gruncie powszechnie obowiązujących zasad wykładni lub stosowania prawa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2006 r., I BP 10/06, OSNP 2007 nr 19-20, poz. 274) lub orzeczenia oczywiście sprzeczne z obowiązującymi standardami orzekania, które zostały wydane po dokonaniu oczywiście błędnej wykładni lub wadliwego zastosowania prawa, co można stwierdzić „na pierwszy rzut oka”, bez wnikania w szczegóły sprawy i bez potrzeby prowadzenia głębszej analizy prawniczej (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 grudnia 2006 r., I BP 13/06, Monitor Prawa Pracy 2007 nr 5, s. 253; z dnia 9 lipca 2008 r., I BP 1/08, LEX nr 1214321).

Wstępnie należy rozstrzygnąć, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem nie przysługuje od prawomocnych postanowień formalnych, wypadkowych czy dotyczących kosztów postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2013 r., V CNP 44/12, LEX nr 1314478). Zgodnie z aktualnym stanem prawnym, skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia przysługuje od prawomocnych wyroków sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie oraz od postanowień, co do istoty sprawy kończących postępowanie, wydanych przez sąd drugiej instancji w postępowaniu nieprocesowym, w postępowaniu o uznanie i stwierdzenie wykonalności orzeczeń sądów państw obcych oraz w postępowaniu o uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem polubownym za granicą (art. 424¹, art. 519², art. 1148¹ § 3, art. 1151¹ § 3 i art. 1215 § 3 k.p.c.). *A contrario* od innych orzeczeń - w tym od postanowienia zaskarżonego przez wnioskodawcę, skarga o stwierdzenie prawomocnego orzeczenia z prawem nie przysługuje.

Obowiązek wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne, jest wymogiem odrębnym od powinności przytoczenia w skardze jej podstaw oraz ich uzasadnienia. Ustawodawca wyraźnie oddzielił podstawy skargi i ich uzasadnienie (art. 424⁵ § 1 pkt 2 k.p.c.) od przepisów (przepisu), z którymi zaskarżone orzeczenie jest niezgodne (art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c.). Taka konstrukcja wskazuje, że nie wszystkie wady postępowania poprzedzającego wydanie

orzeczenia, wytykane w ramach podstaw, powodują niezgodność orzeczenia z prawem, i na odwrót, nie wszystkie przepisy naruszone przez sąd w postępowaniu poprzedzającym wydanie orzeczenia są tymi przepisami, z którym orzeczenie jest niezgodne. Orzeczenie może być zgodne z prawem, tj. w sposób prawidłowy orzekać o przedstawionym pod osąd roszczeniu, mimo obrazy - także licznych, a niekiedy nawet powodujących nieważność postępowania - przepisów prawa procesowego; przy ocenie orzeczenia z punktu widzenia art. 417¹ § 2 k.c. oraz art. 424¹ k.p.c. istotna jest treść rozstrzygnięcia oraz jego zgodność lub niezgodność z prawem w rozumieniu przyjmowanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Ustawodawca wśród elementów skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia odróżnił podstawy skargi (art. 424⁵ § 1 pkt 2 k.p.c.) od wskazania przepisów prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne (art. 424 § 1 pkt 3 k.p.c.).

Gdy podstawą skargi są zarzuty naruszenia prawa procesowego, w tym zarzut nieważności postępowania, nie musi to oznaczać, że w wyniku naruszenia przepisów postępowania doszło automatycznie do wydania orzeczenia niezgodnego z prawem. Mimo bowiem naruszenia przepisów prawa procesowego, w tym skutkujących nieważnością postępowania, ostateczny wynik sprawy (wyrok) może być zgodny z przepisami prawa materialnego, które leżały u podstaw rozstrzygnięcia danego stosunku materialnoprawnego, z którego wynika żądanie będące przedmiotem postępowania (por.m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2008 r., III CNP 50/08, OSN-ZD 2009 nr B, poz. 59). Niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia w rozumieniu Kodeksu postępowania cywilnego oznacza jego niezgodność z prawem podmiotowym, czyli z przepisem prawa materialnego, z którym koliduje zawarte w orzeczeniu rozstrzygnięcie co do istoty sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2015 r., III CNP 19/15, LEX nr 1823321; z dnia 17 lutego 2016 r., III CNP 32/15, LEX nr 2012109 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2017 r., I CNP 7/17, LEX nr 2433072). Niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia nie może zatem polegać na tym, że zostało ono wydane z naruszeniem przepisów prawa procesowego, mimo to bowiem może być ono prawidłowe i zgodne z prawem

regulującym dany typ stosunku prawnego. Wyrok – z wyjątkiem dotyczącym naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. oraz przepisów o jurysdykcji krajowej i dopuszczalności drogi sądowej – nie może być sprzeczny z przepisami prawa procesowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2014 r., III CNP 36/13, OSNC-ZD 2016 nr A, poz. 15 i postanowienie z dnia 17 czerwca 2015 r., III CNP 4/15, niepubli.).

Organ rentowy upatruje niezgodności zaskarżonego wyroku z art. 367 § 3 k.p.c., tj. z przepisem określającym skład sądu drugiej instancji, w żaden sposób nie odnosząc się do materialnoprawnej podstawy wyroku. Skarżący odchodzi od istoty sprawy, wyznaczonej treścią decyzji, w której odmówił wnioskodawczyni prawa do zasiłku chorobowego z powodu spóźnionego zgłoszenia wniosku o zapłatę tego zasiłku po upływie terminu określonego w art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1732 ze zm.).

Niezgodność wyroku z prawem polega na kolizji z przepisem prawa materialnego, który leżał u podłoża rozstrzygnięcia. Przykładowo podstawą skargi może być wyłącznie nieważność postępowania jako kwalifikowany skutek naruszenia przepisów postępowania, co nie oznacza, że wyrok wydany w wyniku tego postępowania jest niezgodny z tymi – powodującymi nieważność – przepisami prawa procesowego; przepisem, z którym wyrok jest niezgodny – jeżeli rzeczywiście taki skutek nastąpi – będzie przepis prawa materialnego leżący u podłoża osądzanego stosunku materialnoprawnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2008 r., III CNP 50/08, OSNC-ZD 2009 nr B, poz. 59).

W tej sytuacji, skoro skarżący nie wskazał przepisu prawa materialnego, z którym wskazane orzeczenie jest niezgodne, ograniczając się wyłącznie do przytoczenia przepisów prawa procesowego i zarzutów w tym zakresie, skarga - jako dotknięta brakiem konstrukcyjnym - podlega odrzuceniu (art. 424⁸ § 1 w związku z art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[SOP]

[a!]

